

Kulttuurin kehitys

Jotkut filosoofit ovat sanoneet, että kaikellinen kehitys perustuu *lajien erilaisuuteen*. Miten tämä on ymmärrettävissä?

Olisi ihan samaa sanoa: Kaikki kehitys perustuu *suhteisiin*. — Kehitys on vain toisista oloiloista toisiin *liikkumista*. Kehityksellisen "prosessin" voipi siis sanoa perustuvan myöskin *liikkeen* seen. Mitkä ovat sitten näiden eri perusteitten suhteet toisiinsa? — Lajien erilaisuus jää pääperustaksi, niiden kahdenkin: suhteitten ja liikkeen perustaksi: lajien erilaisuus merkitsee suhteita, suhteista taas aiheutuu liikettä, ja liikkeestä on seurauksena "prosessi", tulos, uusi olomuoto.

Ihmiskunnan historiallisen kulttuurinkin kehitys tapahtuu samassa järjestyksessä. — Mutta tätä ei vain vielä tällä selityksellä ymmärrä. Täytyy koettaa lähemmin tarkistella noita perustekijöitä, jos mieli ymmärtää.

Historiallinen kehitys on lähinnä tulos ihmiskunnan yksilöjen pyrkimyksestä elämänsä ja onnellisuutensa ehtojen saavuttamiseksi. — Tämä pyrkimys on tarkoituksenmukaista *liikettä*. Mutta minkälaisiin lajien erilaisuuksiin ja suhteihin tämä liike perustuu?

Mitä ensinnäkin noihin lajien erilaisuuksiin tulee, niin ulettuvat ne hyvin vaikeasti havaittaville ja tajuttaville, tajunnoillemme liian hienoilta aloille fyysillisielullisissa olemuksissamme, mutta voimme kuitenkin pitää niihin kuuluvina asioina jo *tunteitamme* — jotka tietenkin ovat

nekin vain "prosesseja" noilta hienommilta olemuksiemme aloilta.

Me tunnemme erilaisia tunteita erilaisten vaikuttimien meihin koskiessa. Näitä tunteitamme on kahta päälajia: vastenmielisiä ja mieluisia. Nämä osottavat, että meidän persoonallinen sisäinen olemuksemme *suhtautuu* erilaisiin sisässämme, fyysisessä olemuksessamme syntyviin tai ulkopuoleltamme meihin koskeviin olomuotoihin, suhdelajeihin, eritavoin. Nuo erilaiset olosuhdelajit synnyttävät joitain toisistaan laatunsa puolesta eriäviä liikkeitä ja tunteemme, joita sanotaan myöskin *mielenliikutuksiksi*, ovat tuon liikkeen ilmiöitä, sen "prosesseja".

Sitten on meidän olemuksemme ominaisuuksia, halu *herättämään* itessämme mainittuja mieluisia tunteita ja estämään pahantuntemuksia. Ja me olemme kokemuksistamme päässeet selville siitä, minkälaisilla *ehdoilla voimme* välttää pahantuntemusta ja minkälaisilla saavuttaa hyvätuntemusta. Ja me *pyrimme* niiden ehtojen saavuttamiseen.

Me tunnemme hyvin ne elämäämme ja hyvinvointiamme edustavat ominaisuutemme, joita sanomme *tarpeiksemme*. Näitä on kahta päälajia, ruumiillisia ja henkisiä. Ensimmäisiin kuuluu esim. ruuantarpeemme, toiseksi mainittuihin esim. huvituksen tarpeemme. — Mutta kyllä nämä ovat kumpikin samalla myöskin toisenkin puolemme tarpeita, vaikka eivät niin välittö-

mästi kuin kumpikin omanpuolensa; esim. ruuantarpeemme on välillisesti myöskin henkinen tarpeemme, koska se vaikuttaa tunteisiimme, ja huvituksen tarve on samalla ruumiimmekin tarve, koska mielen viihtymys vaikuttaa edullisesti ruumiimme terveyteen kuin taas ikävääntunteemme päin vastoin. — No niin, seikka on nyt vain kaiken kaikkiaan se, että näille tarpeillemme tyydytysten saamisesta johtuvat hyvääntuntemuksemme, kuin taas niiden tyydyttämättä jäämisestä pahantuntemuksemme, jopa kuolemammekin. Ja tästä johtuu, että me, pyrkiessämme säilyttämään elämämme ja saavuttamaan mukavuuden tunnetta, pyrimme *näille tarpeillemme tyydykkeitten saamiseen*.

Kuten jo edellä sanoimme, on historiallinen kehityksemme tulos tästä pyrkimyksestämme. Mutta tähän tykö tulee vielä kolme muuta ehtoa, jotka ovat välttämättömiä tämän kehityksen muodostumiselle, historiallisen kulttuurikasvin kohoamiselle.

Ensimmäinen näistä on se, että me tarvitsemme tarpeittemme tyydykkeitä hankkiessamme *apuvälineitä, työaseita*. Toinen on: *yhteiskunta, yhteiskunnallinen toiminta*. Kolmannesta tuonnempana.

Yhteiskunnallinen yhteistoiminta on ollut seurauksena ihmisten työaseitten tarpeesta. Ja koko historiallinen kunkin aikainen kulttuuri onkin nyt vain pääasiassa näiden apuvälineitten, elämämme säilyttämisen ja onnemme saavuttamisen ehtojen laadussa, ja kulttuurin *kehitys* on

siinä, että teemme nämä välineemme yhä vain paremmiksi.

Näihin välineisiimme voimme lukea, emme ainoastaan kuolleesta aineesta tehdyt aseemme ja koneemme, vaan *kaiken* minkä olemme saavuttaneet pyrkimyksillämme ja millä on *edistävää merkitystä* tarpeittemme tyydykkeitten saavuttamiseen nähden, niinpä kaikki tietomme ja taitomme ja yhteiskunnankin. Tämäkin on vain tarpeittemme tyydykkeitten hankkimisen väline — tosin muodostunut välineitten välineeksi, ehtojen ehdoksi.

Näiden välineitten tarpeemme ja yhteiskunnallisen yhteistoiminnan ja kulttuurin kehityksen suhteet ovat toisiinsa seuraavanlaiset: Yhteiskunta ei olisi syntynyt, elleivät ihmiset olisi ruvenneet tarvitsemaan työn suorituksen, tarpeitten tyydykkeitten hankkimisen välineitä, ja taas näiden välineitten kehittäminen siten kuin niitä on kehitetty, siis "kulttuurikasvin" kasvattaminen on taas ollut ainoastaan yhteiskunnallisen elämän perusteella mahdollista. Jos ei yhteiskuntaelämää olisi ollut, olisivat työvälineet jääneet kaikkein alkupe räisimpiin muotoihinsa. Yhteiskunta se on ollut, joka on säilyttänyt entiset saavutukset, tiedot ja taidot nouseville sukupolville perinnöksi, opettanut mitä ennen jo on opittu, ja ainoastaan yhteiskunnallisella perustalla on ihmisäly ja työ voinut kehittää, rakentaa välineet yhä vain käytännöllisemmiksi, parempia tuloiksi antaviksi. Yhteiskunnan perusteella on ihmisäly ja työ muodostanut historiallista kult-

tuuria todellakin kuin puuta kasvattaen.

Kolmannelta kulttuurin ehdosta emme ole vielä maininneet. Tarkoitin sitä, että kulttuurin saavutukset ovat samalla muodostaneet ja lisänneet ihmisten tarpeita. Halut ovat lisääntyneet. On totuttu yhä uusiin ja uusiin elämäntapoihin, nautinnon välineihin ja kokemuksen synnyttämän aavistuksen perusteella, että on mahdollista saavuttaa yhä vain mukavampia nautinnon välineitä, on pyritty yhä vain eteenpäin. Jollei näitä niin sanottuja "kulttuuritarpeita" olisi syntynyt, ei kehityksen eteenpäin kulku olisi ollut mahdollista.

Näistä kulttuurin kera yhä vain kehittyvistä "kulttuuritarpeista" johtuu myöskin, että ihmisille käypi yhteiskunta yhä vain välttämättömämmäksi; koska näille yhä kehittyville "kulttuuritarpeille" voidaan saada tyydykkeitä ainoastaan yhä vain kehittyvän yhteiskunnallisen yhteistoiminnan kautta. — Kehitys ei siis suinkaan kuleta ihmiskuntaa

anarkistista olotilaa kohti, vaan välttämättömästi yhä vain kauvemmaksiksi anarkismin mahdollisuuksista. Turhaa on siis pelätä anarkismia!

Tarvitsisi tuskin enää mainita, että itse yhteiskunnallisenkin elämän alalla on tapahtunut ihmisyöpyrkimysten vaikutuksesta muutoksia muodosta uuteen. Yhteiskunnallistenkin muutosten yhteiskunnallisina aiheuttajina ovat nuo samaset kolme perustekijää: olotilojen erilaisuus, noista erilaisuuksista johtuvat suhteet ja näiden suhteitten synnyttämät liikkeet. Nuo olotilojen erilaisuudet ovat yhteiskunnan jäsenten yhteiskuntataloudellisten asemien erilaisuuksia, jotka muodostavat esim. luokkavastakohtia etujen ristiriitaisuuksineen. Tästä ovat johtuneet luokkataistelut. Näistä syistä yhteiskunnalliset uudistusliikkeet yhä vain jatkuvat. Sosialistinenkin liike perustuu näihin — ja näiden suhteitten yhteiskunnan vihdoin sosialistiseen olomuotoon.

Matti Herneshuhta.

TEHTAAN TYTTÖ

Raukeat silmät, väsynyt katse
ja kalvakas väri kasvoilla on.
Synkeä suru ja murehen muoto
sydämessä hällä on suunnaton.

Aamusta iltaan seisoo työssä,
vieressä suurien koneiden.
Kuunnella niiden ryskettä julmaa
ja omaa henkeään peljäten.

Ihmekö se, että elonsa onkin
kuollutta, kylmää ja mykkää vaan
Onnea pientä, iloa vähää
hänellä ei ole milloinkaan.

Erland Upari

